

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12

2023



08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati



74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982



Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1302 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyea Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.



MUNDARIJA

Vзаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноятова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullayeva Sharbat, Abdullayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'ral Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashtirishning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modelashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilfuza Samarovna	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abdumalikovich	
Urban farming.....	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	
A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	



Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdugʻaniyev Abdulaziz Alisher oʻgʻli	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar.....	170
Kurbonov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Maʼmura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin oʻgʻli, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Oʻzbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida baʼzi mulohazalar (Qozogʻiston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
Oʻzbekistoning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga oʻtish yoʻnalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip oʻgʻli	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xoʻjanova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda isteʼmolchilar xulq-atvoriga taʼsirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitara Shuxratjon qizi	
Oʻzbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
Oʻzbekistonda kichik va oʻrta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbonov A. U.	
Korxonalarda pul mablagʻlari auditini takomillashtirish yoʻllari.....	254
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oʻziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar koʻrsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan.....	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-toʻqimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	
Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bogʻliq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos oʻgʻli	



Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmurotovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbos Amiriddinovich	
Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilxomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. X.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодоовощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуриддин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari.....	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Бахтиерович	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyojonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi.....	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	
Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati.....	445
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	



Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari	456
Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari.....	462
Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki	466
Omonov Sardor O'lmasovich	
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari.....	472
Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari.....	478
Sadikova Muslima Alisher qizi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari.....	483
Sabirova Zaynab Qadambayevna	
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию	488
Режаббаев Сарвар Умархонович	
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish.....	491
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili.....	497
Otaxonova Shohyora	
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari	502
Qobilova Shaxnoza	
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili	505
Sharifi Abdul Fatah	
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis.....	512
Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari	518
Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari	523
Usmanov Ixom Achilovich	
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari.....	527
Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar	532
Xujaxonova Sitara Baxtiyor qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish.....	537
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida)	542
Vaisov Dilshod Ibodullayevich	
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari	549
Usmonova D. I.	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	555
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy	559
Zakhidov Nodir Umidjanovich	
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli	563
Yusupov Fayzulla Yakubovich	
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli.....	567
Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	
Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракулова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилола Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях	589
Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	



Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махмадризовна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida)	689
Qodirov Jasurbek Sharofitdinovich	
Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada andarrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	



Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшоҳ Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Раҳмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellectual mulkni boshqarish jarayonlari o'rganishning nazariy muammolari.....	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimni yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEDEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoirazimovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalb qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	



Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaevna	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Obломуродов Нарзулло Наймович, Шавкатов Наврузбек Шавкатович	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot"ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadriddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyektini sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich	
Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abidinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	



Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarining xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari.....	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов.....	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Инновационные технологии в сфере страхования.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении.....	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari.....	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari.....	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati.....	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budjet tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari.....	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlarini.....	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarining kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan.....	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	
Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashov Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана.....	1116
Икромовна Ханифа Одилловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarining huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari.....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi.....	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития.....	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati.....	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish.....	1146
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах.....	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.....	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	



Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Xolmatov Sanjarbek Xojimamatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budjet mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lim sifatini ta'minlash oliy ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari	1232
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida)	1286
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами	1294
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1297
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	



“HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJDA MARKETING XIZMATINI TASHKILLASHTIRISH VA UNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI

Musyeva Shoira Azimovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti Marketing kafedrasi professori



Annotatsiya: Mazkur maqolada ishlab chiqarish korxonasida marketing konsepsiyasining mazmun-mohiyati va zamonaviy shakllarini tadqiq qilish, mebel ishlab chiqarish sohasining bugungi holati va marketing xizmatining faoliyatini tahlil qilish, marketing faoliyatini tahlil qilish, uning alohida jihatlarini ochib berish, marketing xizmatlarini shakllantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Korxona, konsepsiya, xizmat, faoliyat, tahlil, bozor, tovar, strategiya.

Abstract: In this article, the essence and modern forms of the marketing concept in the production enterprise are researched, the current state of the furniture production industry and the activity of the marketing service are analyzed, the marketing activity is analyzed, its special aspects are revealed, and proposals are made for the formation of marketing services. output is considered.

Key words: Enterprise, concept, service, activity, analysis, market, product, strategy.

Аннотация: В данной статье исследуются сущность и современные формы концепции маркетинга на производственном предприятии, анализируется современное состояние мебельной отрасли и деятельность службы маркетинга, анализируется маркетинговая деятельность, рассматриваются ее особенности. Выявлены и внесены предложения по формированию маркетинговой службы.

Ключевые слова: Предприятие, концепция, услуга, деятельность, анализ, рынок, продукт, стратегия.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot Strategiyasining milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash uchunchi ustuvor yo'nalishida "... tadbirkorlik faoliyatini tashkil qilish va doimiy daromad manbalarini shakllantirish uchun sharoitlar yaratish, xususiyl sektorning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 80 foizga va eksportdagi ulushini 60 foizga yetkazish. Hududlarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, ishsizlik va kambag'allikni qisqartirish bo'yicha mavjud tuzilmalar faoliyatini takomillashtirish"¹ kabi ustuvor vaziflar ham kichik biznes va xususiyl tadbirkorlikni rivojlantirish kafolatlaridan biri hisoblanadi.

Xususiyl tadbirkorlik mamlakatimiz bozorini tovarlar bilan to'yintirish bilan birgalikda yangi ish o'rinlarni yaratishda, qo'shimcha daromad olishda va xalq farovonligini oshirishda ham katta hissa qo'shib kelmoqda. Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek "Agar xalq boy bo'lsa, davlat ham boy va kuchli bo'ladi"².

Tadbirkorlikni rivojlantirish va har tomonlama qo'llab-quvvatlashga O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qator farmonlari va qarorlari bag'ishlangan. Shular qatorida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 14-maydagi "Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va himoya qilish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5718-son Farmonini kiritish mumkin. Ushbu Farmonning ahamiyatli jihati shundaki, aholini tadbirkorlik faoliyatiga kengroq va faol jalb etishga to'sqinlik qiluvchi, birinchi navbatda davlat organlarining tadbirkorlar bilan muloqot qilishning amaliy va shaffof tizimi mavjud emasligi bilan bog'liq bo'lgan bir qancha salbiy omillar saqlanayotganligiga urg'u berilgan va bu holatni bartaraf qilishning ta'sirchan mexanizmi belgilangan.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot Strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni.

2 Sh. Mirziyoyev. Tanqidiyl tahlil, qat'iy tartib-tizim va shaxsiyl javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent.: "O'zbekiston". – 2017. – 102 b.



MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Xorijiy tajribalarga tayanib shuni ta'kidlash lozimki, marketing tamoyillarini rivojlantirish va ularni amaliyotda qo'llash bo'yicha kuplab iqtisodchi olimlar shug'ullanib kelgan. Ular qatoriga F. Kotler, M. Porter, D. Evans, I. Ansoff, M. Berman, M. Golubkov, P. Samuelson, D. Marshall kabi tanikli olimlarni kiritishimiz mumkin.

Mamlakatimizda qator yillar davomida marketing sohasida olib borilgan izlanishlar milliy xususiyatlardan kelib chiqqan holda iqtisodiyotda marketing nazariyasini rivojlantirishga katta hissa qo'shgan olimlarni ham e'tirof etish lozim. Bularga M. Muxammedov, M. Pardayev, R. Ibragimov, Y. Abdullayev, A. Saliyev, M. Sharifxojayev, B. Xodiyev, D. Raximova, R. Boltaboyev, D. Ergashxodjayeva va boshqalarni kiritish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, abstrakt-mantiqiy fikrlash, guruhlash, taqqoslash, omilli tahlil, tanlanma kuzatish usullaridan foydalanilgan

TAHLIL VA NATIJALAR

Mebel ishlab chiqarish korxonalarida marketing xizmatini rivojlantirish konsepsiyasini joriy qilishni ilmiy-uslubiy tomondan asoslab berish yo'llarini belgilashdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun ilmiy maqolada quyidagi vazifalar belgilab olindi hamda bajarildi:

- Marketing konsepsiyasining mazmun-mohiyati va zamonaviy shakllarini tadqiq qilish;
- Marketing xizmatlarining mazmuni, ularni tashkil qilish nazariyasi, iqtisodiyotdagi o'rni hamda xususiyatlarini tadqiq qilish;
- Mebel ishlab chiqarish sohasining bugungi holati va marketing xizmatining faoliyatini tahlil qilish;
- "HAVAS COMFORT MEDEL" mas'uliyati cheklangan jamiyatining marketing faoliyatini tahlil qilish, uning alohida jihatlarini ochib berish;
- Mebel ishlab chiqarish sohasida marketing xizmatining yangicha yondashuvlarini taklif qilish;
- Mamlakatimiz va xorijiy kompaniyalar tajribasidan kelib chiqqan holda mebel sanoatida hududiy marketing xizmatlarini shakllantirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish.

Shu bilan birgalikda nazariy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq qilish va korxonalarda qo'llash bo'yicha uslubiy ishlar etarli darajada emasligini aytib o'tish lozim. Ayniqsa, mebel ishlab chiqarish sanoat korxonalarida marketing munosabatlariga oid nazariy tavsiyalarni amalda qo'llash uchun har bir sohadan o'z tajribasi va xususiyatidan kelib chiqishi, unda tegishli ilmiy izlanishlar olib borilishi va nazariyani joriy qilish uchun tavsiyalar hamda tizimlar ishlab chiqilishini talab qiladi. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ushbu sohani rivojlantirish 22-maqsad, ya'ni Milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlash va yalpi ichki mahsulotda sanoat ulushini oshirishga qaratilgan sanoat siyosatini davom ettirib, sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmini 1,4 baravarga oshirish kabi maqsadda quyidagicha aks ettirilgan: "Mebel" mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini 2,8 baravarga ko'paytirish³.

"HAVAS COMFORT MEDEL" mas'uliyati cheklangan jamiyatining tarixiga nazar tashlaydigan bo'lsak, u ko'plab tadbirkorlik subyektlari kabi o'z faoliyatini kichik duradgorlik sexdan boshlagan. 1996-yildan bugungi kungacha u yirik mebel ishlab chiqarish korxonagacha o'sib keldi. 2003-yilda ushbu nom bilan mas'uliyat cheklangan jamiyatga aylantirildi, 2006-yilda esa aholiga, korxona va tashkilotlar hamda muassasalar uchun keng ko'lamda turli xil mebellar ishlab chiqarish yo'lga qo'yilgan.

1-jadval: "HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJsining 2019-2022-yillarda ishlab chiqarish ko'rsatkichlari

№	Ko'rsatkich nomi	Yillar bo'yicha miqdori			
		2019	2020	2021	2022
1	Ishlab chiqarish hajmi, mln.so'm	8745,7	9443,6	10402,1	11688,5
2	Ishlab chiqarishning yillik o'sish sur'atlari, %	100	107,98	110,15	111,4
3	2018-yilga nisbatan o'zgarishi, %	100	107,98	118,93	132,5

Ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, "HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJsi doimiy ravishda ishlab chiqarish hajmlarini oshirib kelmoqda. 2022-yilga kelib 11 mlrd. 588 mln so'mlik mahsulot ishlab chiqarilgan, bu esa 2019-yilga nisbatan 1,3 marotaba ko'pdir. Ishlab chiqarish hajmlarining o'zgarishini quyidagi diagrammalarda yaqqol kuzatishimiz mumkin.

3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot Strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni.



“HAVAS COMFORT MEDEL” MCHJsida ishlab chiqariladigan mahsulotlarning assortimenti bo'yicha ma'lumotlar quyidagi jadvalda keltirilgan (2-jadval).

2-jadval: 2019-2022-yillarda “HAVAS COMFORT MEDEL” MCHJsi mahsulotlarining assortimenti, mln. so'm

№	Mebellarning turi	Yillik ishlab chiqarish, mln.so'm				Yillik o'sishi, %		
		2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	Oshxona mebellari	1542,7	4089,4	2159,5	3387,3	265,1	52,8	156,6
2	Yumshoq mebel	4693,8	3694,5	5570,3	4893,9	78,7	150,8	87,8
3	Ofis uchun mebel	18,4	12,3	232,0	486,2	66,9	1888,9	209,6
4	Yotoq uchun mebel	797,6	391,1	183,1	404,4	49,0	46,8	220,9
5	Yog'ochli stol va stullar	417,2	11,3	151,8	155,5	2,7	1339,8	102,3
6	Jurnal stollari	593,0	272,1	536,7	752,7	45,9	197,3	140,2
7	Matras	683,0	975,8	1568,6	1608,3	142,9	160,7	102,5
	Jami	8745,7	9443,6	10402,1	11688,5	107,98	110,15	111,4

Jadvaldagi keltirilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, assortimentning asosiy pozitsiyalari bo'yicha “HAVAS COMFORT MEDEL” MCHJsida ishlab chiqarishning o'sishi kuzatilmoqda. Faqat yotoq uchun mebellar hamda matraslarni ishlab chiqarishda pasayishni ko'rishimiz mumkin. Bunda yotoq mebellari bo'yicha Samarqand mebel bozorida raqobatchilarning harakatlarini sabab sifatida ko'rsatish mumkin. Shu bilan birgalikda mebel ishlab chiqarishning ixtisoslashuvi natijasida matras ishlab chiqarish bilan boshqa hamkor korxonalarning faol xizmat ko'rsatishini ham alohida ta'kidlash lozim. 2019 yilda “HAVAS COMFORT MEDEL” MCHJsi faoliyatida oshxona mebellari va yog'och stol-stullar ishlab chiqarishning yuqori o'sish sur'atlarini ham ko'rishimiz mumkin.

Shu bilan birgalikda alohida assortiment pozitsiyalari bo'yicha xulosa qilish uchun assortiment tarkibining o'zgarishini ham tahlil qilish lozim bo'ladi. Bunda mahsulot turlarining umumiy ishlab chiqarishdagi ulushini o'rganib chiqamiz.

3-jadval: 2019-2022-yillarda “HAVAS COMFORT MEDEL” MCHJsi mahsulotlarining assortimentining tarkibi, %

№	Mebellarning turi	2019	2020	2021	2022
1	Oshxona mebellari	17,64	43,29	20,76	28,98
2	Yumshoq mebel	53,67	39,11	53,55	41,87
3	Ofis uchun mebel	0,21	0,13	2,23	4,16
4	Boshqalar	9,12	4,14	1,76	3,46
5	Yog'ochli stol va stullar	4,77	0,12	1,46	1,33
6	Jurnal stollari	6,78	2,88	5,16	6,44
7	Matras	7,81	10,33	15,08	13,76
	Jami	100	100	100	100

Jadvaldagi va rasmlardagi ma'lumotlardan ko'rishimiz mumkinki, 2019-yilda assortimentning asosiy qismini uch turdagi mahsulot – yumshoq mebel (24,24 %), ofis uchun mebel (32,32 %) va yotoq uchun mebellar (28,28 %) joy olgan. Eng kichik o'rinni oshxona mebellari egallagan (0,61%). 2021-yilda assortiment tarkibidagi katta o'zgarishlarni ko'ramiz. yetakchi o'rinlarda ofis uchun mebellar (29,63%) va yumshoq mebellar (24,69 %) qolgan. Yotoq uchun mebellar hissi keskin tushgan va 12,35% ni tashkil qilgan. Oshxona mebellarini ishlab chiqarishning hissi 0,61 %dan 9,88 % gacha ko'tarilgan. Xuddi shunday yog'och stol va stullarni ishlab chiqarish 8,08 % dan 19,75 % gacha ko'tarilgan. Ishlab chiqariladigan mahsulotlar assortimentda kichik o'rinni egallagan jurnal stollari va matraslarning ulushi yanada pasaygan va 2022-yilga kelib tegishli ravishda 2,47 % ni va 1,23 % ni tashkil qilgan.

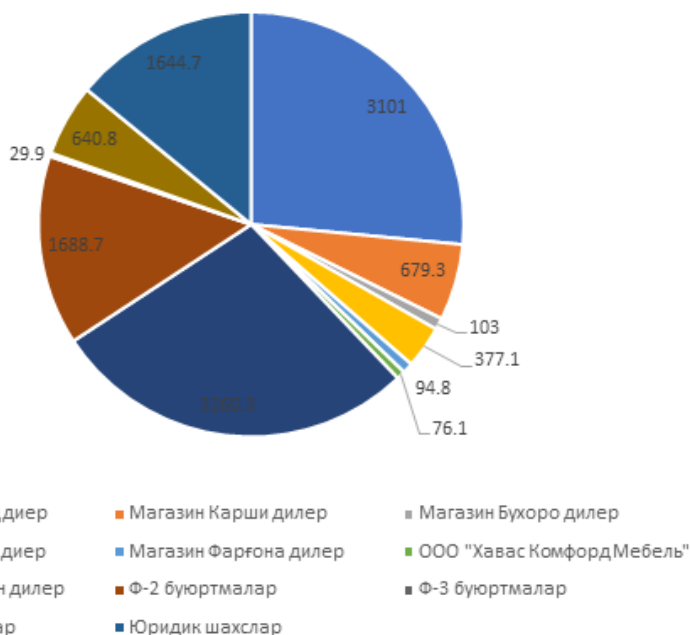


Bundan xulosa qilish mumkinki, o'tgan uch yil ichida mebel bozorining konyunkturasida katta o'zgarishlar yuz bergan hamda "HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJsining bozordagi o'zni ham o'zgarmoqda. Bu esa o'z navbatda korxonaning marketing faoliyatini rivojlantirishni talab qiladi.

"HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJsi marketing faoliyati viloyatdagi barcha mebelsozlik korxonasiga o'xshab ketadi. Bunda bozorni o'rganish, tovar siyosatini tashkil qilish, narxlashtirish va sotuvni rag'batlantirish sxemalari korxonaning o'z tashabbusiga va imkoniyatlariga bog'lanadi. Buni bizlar quyilagi jadvalning ma'lumotlaridan ko'rishimiz mumkin.

4-jadval: 2022-yilda "HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJda sotish tarmog'ining tahlili

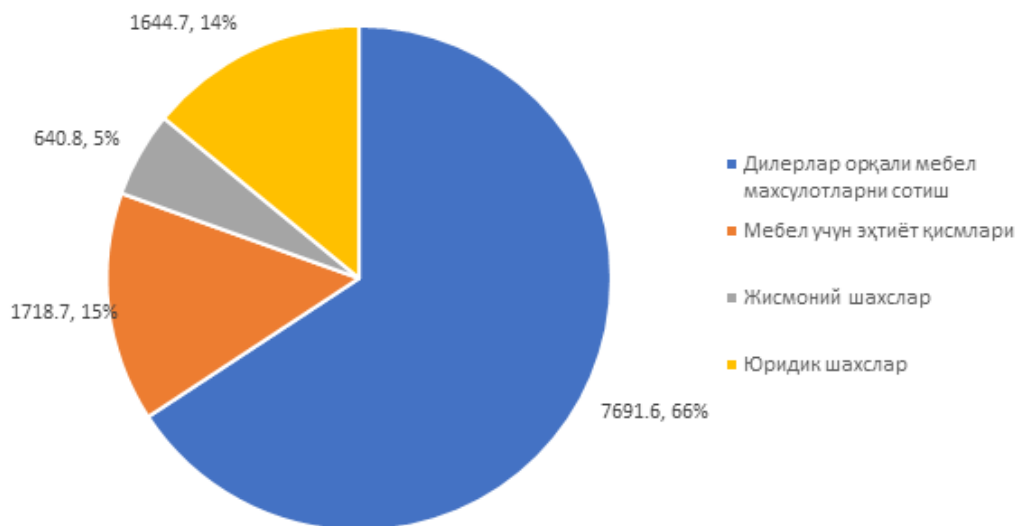
№	Tovar sotish nuqtalarining nomi	Sotish hajmi, dona	Sotish hajmi, mln. so'm
1	Magazin Navobod dier	2339	3101,0
2	Magazin Karshi diler	324	679,3
3	Magazin Buxoro diler	46	103,0
4	Magazin Toshkent dier	128	377,1
5	Magazin Farg'ona diler	11	94,8
6	OOO "Havas Komford Mebel"	108	76,1
7	Sam-Karpo Dizayn diler	2328	3260,3
8	F-2 buyurtmalar	5836	1688,7
9	F-3 buyurtmalar	129	29,9
10	Jismoniy shaxslar	201	640,8
11	Yuridik shaxslar	2740	1644,7
	Jami	14190	11695,8



1-rasm: 2022-yilda "HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJda tovar tarqatish tarmog'ining umumiy tuzilishi

5-jadval: 2022-yilda "HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJda sotish hajmiining tarkibi

№	Tovar sotish nuqtalarining nomi	Sotish hajmi, dona	Sotish hajmi, mln. so'm
1	Dilerlar orqali mebel mahsulotlarni sotish	5284	7691,6
2	Mebel uchun ehtiyot qismlari	5965	1718,7
3	Jismoniy shaxslar	201	640,8
4	Yuridik shaxslar	2740	1644,7
	Jami	14190	11695,8



2-rasm: 2022-yilda “HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJda kanallar bo'yicha sotish hajmiining tarkibi

Tadqiqot natijalariga ko'ra, mebel mahsulotlari marketingini amalga oshirishda ba'zi milliy xususiyatlari-mizni o'rganishga to'g'ri keldi. Ya'ni marketingni qo'llash imkoniyati va samaradorligi sezilarli darajada bozor turi, ishlab chiqarayotgan va sotilayotgan mahsulotlar, bozordagi raqobat kurashi miqyosiga bog'liqligi ma'lum bo'ldi. Jumladan, marketing konsepsiyasini qo'llashda universal, standart, bir xillashtirilgan tavsiyalar mavjud emasligi muhim o'rin tutishi, amaliy marketingda hamma narsa tashqi va ichki omillarga, iste'molchilar xususiyatlariga bog'liqligi bilan sezilarli darajada ajralib turadi.

O'zbekistonda 5–6 yil avval marketing konsepsiyasini qo'llashda “yalpi” yondashuv ustunlik qilgan bo'lsa, ayni paytda differensiyali yondashuvdan keng foydalanilmoqda. Ishlab chiqarilayotgan mebel mahsulotlarini tarkib turlariga ko'ra tahlil qiladigan bo'lsak, 58 foizi maishiy mebelga, 39 foizi tashkilotlar mebeliga va uch foizi boshqa mebellarga to'g'ri keladi. Bu borada salmoqli ulush ofis mebellari va o'quv muassasalari, savdo do'konlari, shifoxona, restoran, do'konlar, omborxona, sartaroshxona kabilar uchun maxsus mebellarni tashkil etadi.

Mebel mahsulotlari ishlab chiqarish tarkibining hududlar kesimi tahlili shuni ko'rsatdiki, 2021-yilda ishlab chiqarilgan mebelning asosiy qismi Samarqand shahri va viloyatiga sotilgan. Viloyatlarning sotishdagi ulushi quyidagicha bo'lgan: Toshkent shahriga - 377,1 mln. so'm, Farg'ona viloyatiga - 94,8 mln.so'm, Qarshi shahriga 679,3 mln. so'm, Buxoro shahriga - 103,0 mln. so'm.

Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, har qanday tarmoqning barqaror rivojlanishi faqat xarid talabiga ega bo'lgan tovarlarni ishlab chiqarish va sotish bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'liq. Bu esa, o'z navbatida, tarmoq korxonalari marketing faoliyati samarali tashkil etilishi, mebel bozori muntazam o'rganilishi, iste'molchilar xohish-istaklari inobatga olinishi, xarid jarayoni omillari batafsil tahlil qilib borilishini taqozo etadi. Texnologik o'zgarish, ijtimoiy media roli ortishi, demografik o'zgarishlar va ayollar xarid qobiliyati oshishi mebel ishlab chiqaruvchilar va chakana sotuvchilarning marketing ishlarida hisobga olinishi kerak bo'lgan asosiy jihatlardir. Biz, mamlakatimiz mebel mahsulotlari iste'molchilari xohish-istagini o'rganishda tarix, madaniyat, urf-odat, an'analar va mebel mahsulotlarining xususiyatidan kelib chiqib, ularni segmentlashni maqsadga muvofiq, deb topdik.

“HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJning ochilishi va faoliyat ko'rsatishi “GULOBOD MEBEL” MCHJ bilan chambarchas bog'liqdir. Avvalo, O'rganilaetgan obyektning va “GULOBOD MEBEL” MCHJsining ta'sis-chilari ham, joylashishi ham udarning o'zaro bog'liqligini ko'rsatadi. “HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJning paydo bo'lishi mebel bozorining keng segmentlashishi va undagi raqobatning murakakablashishi bilan bog'liq. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, keng assortiment mahsulot chiqarish hamma vaqt ham ijodiy natija bermaydi. Texnologiyalarning farqlanishi ishlab chiqarish xarajatlarning keskin oshib ketishiga olib keladi.

Mebel ishlab chiqarishdagi ixtissoslashuvining asosiy sababi – bu mebel mahsulotlari bozorida brendning vatovar siyosatining katta o'rin egallashidir. Xaridorlar mebel mahsulotlarining ma'lum turini alohida brend bilan bog'laydilar, shu sababli maqsadli segmentni tanlash va uni saqlab qolish uchun universallikdan voz kechish lozim bo'ladi.

“HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJsi faoliyatini kuzatadigan bo'lsak, tashkil qilingandan boshlab bugungi kungacha yumshoq mebel, oshxona mebeli va matraslar assortimentning asosiy qismini egallaydilar. Tahliliar shuni ko'rsatadiki, yangi zamonaviy “Lyuks” va “Eksklyuziv” toifadagi mebellar korxona assortimentida deyarlik uchramaydi. Oshxona mebellarining aksariyat qismini “Toshkent” mebel jamlamasi egallaydi.

Shundun xulosa qilish mumkinki, ushbu ikkita mebel ishlab chiqaruvchi korxonalari ixtisoslashuvi bo'yicha ma'lum farqlanish strategiyalarini qo'llamoqda.



6-jadval: “HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJ va “GULOBOD MEBEL” MCHJ tovar assortimentining xususiyatlari

“HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJ	“GULOBOD MEBEL” MCHJ
Daromadi o'rta va past xaridorlarga qaratilgan	Daromadi o'rta va yuqori xaridorlarga qaratilgan
Assortimentda asosan oshxona va yumshoq mebellar joy olgan	Keng ko'lamdagi tovar assortimenti shakllangan
Mebellar standart texnologiya asosida ishlangan va farqlanishi past darajada	Mebellar zamonaviy individual shaklda ishlangan, ktalogdagi barcha turdagi namunani bajarishi kafolatlanadi
Har qanday mebelning ta'mirlanishi bo'yicha buyurtmalar qabul qilinadi	Mebelni ta'mirlash bilan shug'ullanmaydi (kafolat muddati bundan mustasno)
Butlovchi qismlarni chiqarish imkoniyati va buyurtmalari mavjud	Butlovchi qismlar ishlab chiqarilmaydi
Mebellar jamlamasining alohida predmetlari ham ishlab chiqariladi	Faqat buyurtma bo'yicha jamlamalar yaratiladi
Savdo markasi shakllanmagan.	“MONDELUX” savdo markasi asosida mahsulot chiqaradi

Yuqoridagi tahlildan ko'rinib turibdiki “HAVAS COMFORT MEBEL” MCHJ va “GULOBOD MEBEL” MCHJ mebellar bozorining alohida segmentlarga ixtisoslashadi va birgalikda bozorni qamrab olishga harakat qiladi

Mebel mahsulotlarini sotib olishda iste'molchilar keng ko'lamdagi axborotdan foydalanadi, ya'ni: turli axborotlarni tahlil qiladi, xaridning optimal variantini topishga intiladi, mahsulotni o'zining turmush tarzi, didi hamda imkoniyatiga qarab tanlaydi. Shuningdek, iste'molchi uzoq muddatga yaroqli tovarni sotib olishda moliyaviy, texnik, vaqtni yo'qotish va psixologik tavakkalchiliklarni ham inobatga oladi.

Xaridor uy jihozlarini sotib olish qarorini amalga oshirish uchun bir-biri bilan bog'liq bir necha bosqichdan iborat ehtiyojiga aniqlik kiritgandan keyingina, uni sotib olish va foydalanish amallarini bajaradi. Ya'ni umumiy ehtiyoj quyidagi muammolarni hal etishga qaratiladi:

- qaysi turdagi mebel uning ehtiyojini to'liq qondirishini aniqlaydi;
- tovarni bozordan, firma do'konidan yoki internet orqali sotib oladi;
- tovarning qanday afzalligi bor, sotuvchi qanday kafolat beradi, ushbu tovardan qancha muddat foydalanish mumkin?

Mebel sotib olish uchun axborot vositalari qay darajada ta'sir ko'rsatadi: tahlil shundan dalolat beradiki, uy jihozlarini xarid qilishda 52,5 foiz aholi teleko'rsatuv, 43,1 foizi gazeta va jurnallar reklamalaridan, 49,7 foizi firma do'konlariga tashrif buyurishdan, 50,6 foizi katalog va broshyuralardan foydalanadi.

Mebellarini ishlab chiqaruvchi korxonalar raqobat ustunligiga erishishlari hamda o'z tovarlarini maqsadli bozorda va iste'molchilar ongida raqobatchilar tovaridan aniq farq qiluvchi barqaror o'rinni ta'minlashlari uchun pozitsiyalash jarayonini takomillashtirishlari zarurdir. Mazkur soha korxonalari marketing faoliyatini amalga oshirishda salmoqli sa'y-harakatlarini marketing kompleksini shakllantirishga yo'naltirmoqdalar. Buning natijasida, korxonalar marketing faoliyatini tizimli hamda samarali olib borishda muhim o'rin egallovchi pozitsiyalash jarayonida oqsoqlanish yuzaga kelmoqda. Tovarni pozitsiyalashda mijozlar ongini rivojlantirish, uni zamonaviylashtiriga e'tibor kuchli bo'lishi lozim.

Mebellar ishlab chiqaruvchi korxonalarning pozitsiyalash jarayoning to'g'ri tashkil etmasliklari quyidagi salbiy oqibatlarni keltirib chiqarishi mumkin:

- Agar ishlab chiqaruvchi tovarning bozordagi pozitsiyasini belgilab bermasa, ushbu holatda iste'molchi bu vazifani o'zi amalga oshirishi mumkin va korxona o'zi kutgan pozitsiyaga ega bo'la olmasligi, hattoki, salbiy imidjning shakllanishiga olib kelishi mumkin;
- Tovarga o'ziga xos, raqobatchilar tovaridan farq qiluvchi xususiyatlari aniq ko'rsatilmagan yoki raqobatchilar pozitsiyasiga yaqin pozitsiyani belgilanishi – iste'molchi tovarni sotib olishiga turtki bo'lishga emas, balki teskari ta'sir ko'rsatishga xizmat qilishi mumkin;
- Tovarning aniq pozitsiyasi berilmasligi marketing kompleksini shakllantirishga va ketma-ketligini ta'minlashga xalaqit berishi, hattoki, marketing kompleksining har bir elementlarini shakllantirish strategiyalarini bir-biriga qarama-qarshi kelishiga sabab bo'lishi mumkin.
- Pozitsiya aniq tanlangan bo'lsa ham, Ammo chegarasi tor belgilansa, bunday pozitsiyalash korxonaning mavjud tovarlari bozorini kengaytirishga, yangi tovarlarini esa bozorga kiritishga to'sqinlik qiluvchi kuch sifatida ta'sir etishi mumkin. Buning asosiy sababi, soha korxonalarida umumiy marka strategiyasidan foydalanilishidir.



Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, mebellarini ishlab chiqaruvchi korxonalar pozitsiyalash jarayonini amalga oshirishda asosiy ikkita yo'nalishga e'tiborlarini qaratishlari lozim:

- Pozitsiyalanayotgan tovarning moslik yoki boshqacha aytganda, turdosh nuqtasini aniqlash. Ya'ni tadqiqotlar asosida iste'molchilarni o'z ongida, korxona tovarini qaysi tovar kategoriyasi bilan tenglashtirishini, to'g'rirog'i, qaysi kategoriyaga kiritishini aniqlashni nazarda tutiladi. Bu esa o'z navbatida, tovar kategoriyasining o'ziga xos xususiyatini ochish asosida, uning to'g'ridan-to'g'ri raqobatchilarini aniqlash imkoniyatini beradi.
- Pozitsiyalanayotgan tovarning differentsiatsiya nuqtasini aniqlash. Bunda tovarning raqobatchilar tovaridan aniq farq qiluvchi bir yoki bir nechta o'ziga xos xususiyatlarni aniqlash asosida uning raqobat ustunligini ko'rsatib berishdan iboratdir.
- Mebellar ishlab chiqaruvchi korxonalarni ta'kidlab o'tilgan yo'nalishlari bo'yicha pozitsiyalashni amalga oshirishdan oldin tarmoqning quyidagi o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishlari lozim:
- Tovar ishlab chiqarish jarayonining murakkabligi va texnologiyaning ta'sirining yuqoriligi. Zamonaviy mebellarini ishlab chiqarish murakkab texnologiyalarni talab etadi, pirovardida, tovar bozor narxining ko'tarilib ketishiga olib keladi.
- Mebellarining yangi turi va modelini ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish davrining uzoqligi. Yirik mebel ishlab chiqaruvchi korxonalarning mebelning yangi modelini ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish davrining o'rtacha muddati 7-15 oyni tashkil etadi.
- Tovar sifatiga qo'yiladigan talabning yuqoriligi. Mebellar oldindan tanlovni talab etuvchi tovarlar turiga kirganligi sababli, iste'molchilar mahsulotdan uzoq muddatli xizmat ko'rsatishini kutadilar. Soha ishlab chiqaruvchilari mahsulotlarining sifatini yuqori darajada ushlab turish uchun, uning funksional xususiyatini saqlab qolgan holda, yuqori sifatli furnituralardan ishlab chiqarishda foydalanadilar. Shu sababli, ko'pgina korxonalar o'z mahsulotlarini pozitsiyalashda "sifat", "mustahkam" so'zlarini qo'llaydilar.

Kafolat berish asosida xizmat ko'rsatish. Odatda kafolat berish asosida xizmat ko'rsatishga va kafolatdan keyingi xizmatga sarflanadigan xarajatlar yuqori bo'lmaydi, lekin, ayrim hollarda mahsulot tannarxining 20-25 foizini ham tashkil etishi mumkin. Shuningdek, sotuvdan keyin mebelni yig'ib berish xizmati mahsulot tannarxining 10 foizigacha teng ham bo'lishi mumkin.

Tovarni tanlov va xarid jarayoniga iste'molchi nisbatan ko'p vaqt sarflashi. Marketing tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, iste'mol tovarlari bozorida iste'molchi mebelni tanlash va xarid qilishga 4 haftagacha vaqt sarflashi mumkin.

Yuqoridagi muammolar va mebel ishlab chiqarishdagi marketing faoliyati xususiyatlari korxonalar uchun alohida marketing xizmati uchun strategik va taktik dasturini ishlab chiqish zaruratini oldinga suradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev toponidan ishlab chiqilgan "2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi"da iqtisodiyotni jadallashtirish yo'li sifatida "... prinsipial jihatdan yangi mahsulot va texnologiya turlarini o'zlashtirish, shu asosda ichki va tashqi bozorlarda milliy tovarlarning raqobatbardoshligini ta'minlash; ishlab chiqarishni mahalliyashtirishni rag'batlantirish siyosatini davom ettirish hamda, eng avvalo, iste'mol tovarlar va butlovchi buyumlar importining o'rnini bosish, tarmoqlararo sanoat kooperatsiyasini kengaytirish" kabi vazifalar belgilab berilgan. Ushbu vazifalar Yangi O'zbekistonda rivojlantirishga qaratilgan "Yetti yo'nalish - 100 ta maqsad" Strategiyasida yanada kuchaytirilgan.

Ushbu vazifalar mahalliy korxonalar oldiga zamonaviy bozor munosabatlari sharoitida marketing tamoyillarini qo'llash, xalqaro raqobatbardoshlikni shakllantirishini talab qiladi. Bunda avvalo, bozor vositalardan bo'lmish marketing tadqiqotlari shakllari va usullarini puxta o'rganish taqozo etiladi. Shu munosabat bilan bizlar bitiruv malakaviy ishda sanost korxonalarida marketing xizmatlarining nazariy va amaliy jihatlarni o'rganib quyidagi asosiy xulosalarga keldik.

Marketing xizmatlari zamonaviy marketing faoliyatining asosiy bo'g'inlaridan hisoblanadi va marketing nazariyasida eng katta o'rinlardan birini egallaydi. Marketing falsafasida korxonalar uchun marketing xizmatlarining tashkiliy jihatlari ishlab chiqarish qarorlari uchun asos bo'ladi.

Marketing xizmatlari ko'zlangan maqsadlar, bozor subyektlari, tovar turi, bozor holati, va boshqa ko'plab omillar ta'siri ostida turli shakllarda va ko'rinishlarda olib boriladi. Shu bilan birgalikda marketing xizmatlarini bir xil tamoyillar birlashtiradi.

"HAVAS COMFORT MEDEL" MCHJ si Samarqand viloyati Samarqand tumanida joylashgan bo'lib asosan har xil turdagi mebel jihozlarini ishlab chiqarishga moslashgan. Korxona ichki bozorga mebel ishlab chiqarib bugungi kunda 50 turga yaqin assortimentga ega. Korxonada 52 kishi ish bilan ta'minlangan.



Marketing faoliyati asosan mijozlar bilan ishlash bo'yicha mutaxassislar tomonidan amalga oshiriladi. Korxonada sotuv bo'limi ishlab chiqarilgan mahsulotlarni dilerlar va do'konlar orqali realizatsiya qiladi.

“HAVAS COMFORT MEDEL” MCHJ si marketing faoliyatida ikkita yo'lni tanlaydi:

- a) buyurtmachining istaklarini aniqlash va buyurtma bajarilishi davrida ularning qay darajada amalga oshirilishini o'rganish. Ushbu usul asosan individual buyurtmalar, ya'ni xonalarga mos ravishda tanlanadigan mebellar uchun qo'llaniladi va buning natijasida ommaviy katalog mebellarga ham kengaytiriladi;
- b) Korxonada mavjud namunalar va kataloglar asosida potensial iste'molchilarning ehtiyojlarini qondirish.

Olib borilgan izlanishlar natijasida bizlar korxonada marketing tadqiqotlarini rivojlantirish bo'yicha quyidagi takliflarni ishlab chiqdik:

- Marketing xizmatlari shakllari va qamrovini kengaytirish, ya'ni bozor munosabatlarida keng qo'llaniladigan funksional, mahsulot va matritsali tuzilmalari va boshqalarni qo'llash;
- Marketing xizmatlari tizimida marketing outsorsingi tizimini joriy qilish, ya'ni marketing xizmatlarini tashqi tashkilotlar yordamida amalga oshirish;
- Marketing xizmatini raqamlashtirish texnologiyasi asosida tashkil qvlsh va rivojlantirish;
- Marketing xizmatlarida benchmarking axborotlardan keng foydalanish, boshqalarning tajriba-sinov natijalarini o'rganish.

Ushbu takliflarning samarasi nafaqat sotish hajmida, balki korxonaning nufuzida ham namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Gary Armstrong. Philip Kotler. Michael Marker. Marketing in introduction. England, 2016, paperback: 720 pages, Pearson.
2. Philip Kotler. Kavin Lane Ketler. Marketing Management. Pearson Education, Inc. publishing as Prestige Hall, USA, 2012-y.
3. Kotler F., Armstrong G., Vong V., Sonders Dj. Osnovy marketinga, 5-e evropeyskoe izd. Uchebnik. – M.: OOO “I.D.Vilyams, 2013. – 752 s.
4. Soliyev A., Vuzrukxonov S., Marketing, bozorshunoslik. Darslik. – T.: Iqtisod-Moliya, 2010. – 424 b.
5. Ergashxodjayeva SH.J., Qosimova M.S., Yusupov M.A. Marketing. Darslik. – T.: TDIU, 2011. – 202 b.
6. Musayeva Sh.A. Marketing tadqiqotlari. Darslik “STAR-SEL” MChJ nashriyot va ijodiy bo'limi. Samarqand-2023
7. Musayeva Sh.A. Integrallashtirilgan marketing kommunikatsiyasi O'quv qo'llanma “Mahorat” nashriyoti, Samarqand – 2022
8. Musayeva Sh.A., Usmonova D.I. Innovatsion marketing “TURON EDITION” 2021 yil uchun o'quv qo'llanma.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.